

покриву. Негативна дія цього процесу в господарському відношенні проявляється в зменшенні біологічної продуктивності синантропізованого рослинного покриву, посиленої ролі бур'янів, збіднення генофонду аборигенних видів та ін [1].

Специфічність флори міста дозволила виділити 6 груп господарських рослин в умовах урбанізованого середовища: алергени, медоносні, декоративні, бур'яни, отруйні та харчові. Багато рослин, маючи комплекс корисних ознак, вважаються бур'янами і знищуються, в той час як дослідники закликають охороняти своєрідність флори міських екотопів [3].

Питання охорони рослинного світу набуває особливої актуальності в наш час. Природна флора і рослинність, в тому числі рідкісні види, охороняються переважно на території заказників та заповідних урочищ, рідше — пам'яток природи.

Згідно з типовим положенням про створення природно-заповідних територій державні заказники в першу чергу створюються на ділянках в місцях зростання рідкісних рослин, занесених до Червоної книги України та видів, яким загрожує зникнення. Заповідний режим на території заказників передбачає обмеження або заборону таких видів господарської діяльності, як розорювання земель, випас, викошування, певних видів лісокористування, забудову, меліоративні роботи, використання отрутохімікатів, рибацтво та мисливство, видобуток корисних копалин [2].

Сучасна оптимізована природно-заповідна мережа забезпечує охорону всіх рідкісних рослин, виявлених на певній території. Подальші соціологічні дослідження сприятимуть збереженню генофонду раритетів України. Адже тільки за умови охорони всієї популяційної різноманітності й багатства всередині природного виду можливо дійсно повноцінне в біологічному та еволюційному відношенні збереження всього багатства генофонду.

Література

1. Дендрофлора України. Дикорослі та культивовані дерева та кущі. Голонасінні: Довідник / За ред. М.А. Кохно, С.І. Кузнецова. — К.: Вища школа., 2001.
2. Кучерявий В.П. Екологія. — Львів: Світ, 2001.
3. Мінарченко В.М., Тимченко І.А. Атлас лікарських рослин України (хорологія, ресурси та охорона). — К.: Фітосоціоцентр, 2002.

ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ НА СТАН НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Іщенко В.І., Іщенко Т.С.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Проблема захисту навколишнього середовища є однією з найважливіших завдань сучасності. Викиди промислових підприємств, енергетичних систем, сільського господарства і транспорту в атмосферу, водойми та ґрунти на сьогоднішньому етапі розвитку досягли таких масш-

табів, що в деяких районах, особливо в крупних промислових центрах, рівні забруднення об'єктів довкілля суттєво перевищують допустимі санітарні норми.

Головну небезпеку становить забруднення атмосфери і природних поверхневих вод. На величину концентрації шкідливих домішок в атмосфері впливають метеорологічні умови, які визначають перенос та розсіювання домішок в повітрі, зміна напрямку та швидкості вітру тощо. Небажаною, з точки зору забруднення приземного шару атмосфери, є інверсія температури в тропосфері (тобто пониження температури тропосфери на 0,5-0,6°C на кожні 100 м висоти). Інверсія перешкоджає розвитку вертикальних рухів повітря, за винятком теплових викидів, і може сприяти утворенню зон підвищеної забрудненості в приземному шарі атмосфери [3].

Екологічні дослідження, проведені в останні роки, вказали на зростаючу руйнівну дію антропогенних факторів на навколишнє середовище, що привело його стан до межі кризи.

Серед різноманітних складових екологічної кризи (виснаження сировинних ресурсів, нестача чистої прісної води, кліматичні катастрофи) найбільш загрозливий характер має проблема забруднення незамінних природних ресурсів — повітря, води та ґрунтів — відходами промисловості та транспорту.

Практично для всіх галузей промисловості характерний низький рівень очистки стічних вод, які йдуть у водойми. Обладнання і технології, які використовуються для вловлювання та знезараження викидів шкідливих речовин в атмосферу, вдосконалюються вкрай повільно, в зв'язку з чим продовжує залишатися низький рівень утилізації вловлюваних шкідливих речовин (50%), а основна частка вловлюваних компонентів припадає на тверді речовини, які є менш небезпечними для здоров'я людей. В той же час газоподібні та рідкі відходи вловлюються лише на 25% [4].

Якщо говорити конкретно про кожен з об'єктів довкілля, то варто зауважити слідуючи: викликане діяльністю людини порушення складу атмосфери, може призвести до зміни природних процесів в ній. Останнім часом антропогенні фактори забруднення атмосфери стали набувати глобального характеру, особливо щодо дії на клімат.

За певними підрахунками, за рахунок господарської діяльності людини в світі потрапляння забруднюючих речовин в атмосферу набуло таких масштабів:

Δ оксидів карбону — 25,5 млрд. т;

Δ оксидів сульфуру — 190 млн. т;

Δ оксидів нітрогену — 65 млн. т;

Δ хлорфторвуглеводнів — 1,4 млн. т.[1].

Накопичення в атмосфері оксиду та діоксиду карбону, метану, оксидів нітрогену та ін. Впливає на глобальний клімат, викликаючи такі негативні наслідки як "парниковий ефект", виснаження "озонового шару Землі", випадання "кислотних опадів", утворення "фотохімічного смогу", зниження прозорості атмосфери, послаблення здатності атмосфери до самоочищення [2].

Щодо забруднення поверхневих або підземних природних вод, то це, в першу чергу, зміна їх фізичних, хімічних або біологічних властивостей, які можуть бути причиною шкідливої дії на людину або природу, а також можуть обмежити можливість використання води.

При неправильному використанні земельних ресурсів можлива деградація ґрунтів, тобто поступове погіршення їх властивостей, що викликає ерозію, засолювання, опустелювання, токсикацію.

Регулювання екологічних ситуацій проводиться шляхом екологічного менеджменту з врахуванням інформації про стан об'єктів, що підкреслює роль моніторингу довкілля. Існує ряд дій, спрямованих на оптимізацію господарської діяльності людини до умов навколишнього природного середовища.

Нормативні дії спрямовані на реалізацію вимог екологічних стандартів та екологічних законодавчих актів при організації господарської діяльності людини.

Активні дії передбачають цілеспрямовану зміну навколишнього середовища, наприклад, меліоративні роботи, природоохоронне інспектування, екологічна експертиза, екологічна паспортизація територій тощо.

Забруднення природного середовища газоподібними, рідкими та твердими відходами викликає його деградацію, завдає шкоду здоров'ю населення і на сьогодні залишається гострою екологічною проблемою, яка має пріоритетне соціальне і економічне значення.

Література

1. Агарова Н.В., Кочинський А.Б., Степаненко А.В. Регіональний вимір екологічної безпеки України з урахуванням загроз виникнення техногенних і природних катастроф. (серія "Екологічна безпека"). — К.: НІС, 1996. — 82 с.
2. Боков В.А., Лушик А.В. Основы экологической безопасности. — Симферополь: СОНАТ, 1998. — 224 с.
3. Моисеев Н.Н. Судьба цивилизации (Путь разума). — М.: МНЭПУ, 1998. — 260 с.
4. Некос В.Е. Основы общей экологии и неоекологии. — Харьков: Прапор, 2001. — 2 часть. — 287 с.

ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ УКРАЇНИ — ЗАВДАННЯ КОЖНОГО УКРАЇНЦЯ

Іщенко В.І.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Кожен вид є неповторним явищем природи, на створення якого природа витратила мільйони років. Сучасна флора та рослинність України мають трансформований характер внаслідок інтенсивної господарської діяльності людини. Тому природні комплекси — ліси, степи, луки, болота — займають незначні площі на території України. Найкраще природна рослинність (переважно луки та болота) збереглась в заплавах річок. Зональні типи рослинності — широколистяні ліси та лучні степи — займають найменші площі і тому потребують охорони в першу чергу [4].

Оскільки видова різноманітність рослин в біогеоценозах є основним фактором, що визначає видову різноманітність всіх інших організмів і в цілому стійкість екосистем, завдання збереження рослинного покриву та окремих видів рослин, яким загрожує зменшення чисельності та